

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİN YEREL KALKINMADAKİ ROLÜ: NİĞDE ÖRNEĞİ ¹

The Role Of Women's Entrepreneurship In Local Development: The Niğde Example

Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, Niğde/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2574-9494>

Didem BALKAYA

Bilim Uzmanı, Niğde/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0485-6634>

ÖZET

Evrensel ekonomik kalkınma ve büyümede var olan kaynakların etkin ve verimli kullanılması çok önemlidir. Ancak ülkeler de nüfusun neredeyse yarısından fazlası olan kadınların oluşturduğu iş gücü, gerek istihdam yoksunluğundan gerek ise olumsuz çevre faktörlerinden dolayı göz ardı edilmektedir. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de kadınların oluşturduğu bu potansiyeli yüksek iş gücünü, ekonomiye katmak için birçok çalışma yapılmaktadır. KOSGEB ülkemizde bu alanda çalışmalar yapan önemli kurumlardan biridir. Bu çalışmada Niğde ilinde KOSGEB destekli kadın girişimciler ile çalışma koşulları, girişimleri süresince yaşadıkları olumsuzluklar, verilen desteklerin yeterlilik oranı araştırılmıştır. Girişimcilerle yüz yüze görüşmeler yapılmış ve anket formu uygulanmıştır. Sonuç olarak verilen eğitim ve desteklerin yetersiz olduğu, iş kurarken sermaye temininde çok zorlandıkları ve kadın girişimcilerin hem işte hem de evde çalışmak zorunda kalmalarından dolayı zorlandıkları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Kalkınma, Türkiye’de Kadın Girişimciliği, Niğde KOSGEB

ABSTRACT

Efficient using of existing resources is very important on the development and growth of universal economic. However, the workforce that is formed by women is ignored because of both the lack of employment and negative environmental factors on more than half of the population in the countries. In Turkey, many studies are being done for adding the female workforce in the economy as well as in the overall World. KOSGEB is one of the important foundations that studies on these fields. On this essay, working conditions with women entrepreneurs supported by KOSGEB, the negatives during their attempts, and adequacy ratio of the provided supports were researched in the Niğde. Face-to-face interviews were held and questionnaire was applied for entrepreneurs. As a result, it has been determined that training and support provided is insufficient, obtaining capita while starting a business and women entrepreneurs have difficulties because they have to work both at work and at home.

Key words: Local Development, Women's Entrepreneurship in Turkey, Niğde, KOSGEB

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze bakıldığında ekonomiler büyümek ve kalkınmak için geleneksel yöntemler uygulamışlar ve sonucunda da başarısız olmuşlardır. Kalkınmanın sadece sanayileşme, pazar gücü, ekonomik güç gibi faktörlerden oluşmadığı anlaşıldığında ülkeler geleneksel olan bu bakış açısının yerine yeni arayışlara başlamışlardır. Sonucunda; kalkınmanın genelden özele doğru değil de özelden genele doğru olursa daha başarılı olacağını anlamışlardır. Böylece yerel ekonomik kalkınma kavramı oluşturulmuştur. Yerel ekonomik kalkınmaya göre toplumlar; sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan her alanda gelişmeye önce bölgesel olarak başlamalıdır. Bir ülkede ki her bölgenin gelişmişlik düzeyi aynı değildir ve ihtiyaçları birbirinden farklı olabilir. Bu durum ancak ekonomiyi oluşturan temel kurumların, bireysel işletmelerin, çıkar amacı taşımayan kuruluşların ve o toplumdaki bireylerin bütün olarak çalışmasıyla sağlanabilir. Yerel kalkınmanın sağlanmasında öncelikli olarak yerel kaynakların tespit edilmesi, planlanabilir hale getirilmesi ve kaynakların en etkili şekilde yönetimi gerekmektedir. Yerel kalkınmanın ilerlemesi, yerel potansiyelin değerlendirilmesini, yerel alt yapının onarılmasını ve girişimcilere hazır hale getirilerek kolaylık sağlaması sonucunda sağlanabilir.

Girişimciler ekonomik büyüme ve kalkınmanın en etkili faktörlerinden sayılmaktadır(Bakırtaş ve Tekinşen, 2006: 128). Kalkınma ve büyümenin sürdürülmesinde iş gücüne yatırım ve birer girişimci adayı olan kadınların

¹ Bu makale "Yerel Kalkınmada Kadın Girişimcilerin Rolü: Niğde Örneği" isimli Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında Yapılan Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

da bu iş gücüne dahil edilip desteklenmesi çok önemlidir(Çabuk vd., 2015: 424). Girişimcilik alanında kadın istihdamını arttırmak ekonominin gelişmesinde büyük öneme sahiptir(Can ve Karataş, 2007: 253). Bölgesel kalkınma farklılıklarını, sosyo-kültürel farklılıkları gidermek için oluşturulan 3 ekonomik hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için kadınlarında girişimci olarak istihdamı desteklenmelidir(Gündüz, 2006: 154). Desteklenen kadın girişimciler kurdukları yeni işler ile istihdam imkânı oluşturmaktadır. Ayrıca toplumda kadına karşı olan değer olgusunu güçlendirerek ekonominin ve toplumun gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ülkemizde kadınların çalışma hayatına neden yeteri kadar dâhil olamadıkları, kadınların girişimci olmalarının önündeki engeller etraflıca araştırılmalıdır. Ayrıca diğer ülkelerdeki kadın girişimciliğine dair veriler ile Türkiye’deki kadın girişimciliğine dair veriler incelenerek ülkemizdeki kadın girişimciliğinin mevcut durumu üzerine bir değerlendirilmeler yapılmalıdır.

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Kadın girişimci; tek ya da bir/birkaç ortak ile işletme/ organizasyon kurabilen, hem kendi hem de ülke ekonomisine destek olan, istihdam sağlayan, iletişim kabiliyeti ve gelecekte yapılabilecekleri şimdiden planlayabilen kişiler olarak tanımlanabilir(Soysal, 2010: 90). Kadın girişimciliğin geçmişine bakıldığında ilk olarak 1974’de bu kavramın gündeme geldiği ve zamanla daha da yaygınlaştığı görülmektedir. Özellikle 1980 yılından itibaren işletmelerin ve çeşitli organizasyonların üzerinde sıkça durduğu bir kavram olmaya başlamıştır(Tekin, 2018: 151).

Türkiye’de ki kadınların büyük çoğunluğu girişimcilik faaliyetlerinde bulunma sebeplerinin başında, bağımsız olmayı, ekonomik anlamda kendi kendine ve ailesine yetebilmeyi, saygınlık kazanmayı, düzenli bir işe sahip olmayı ve en önemlisi kendi işlerinin patronu olmayı istedikleri için girişimci olduklarını belirtmişlerdir(Yetim, 2002: 81). Adana ilinde 100 kadın girişimci ile yapılan çalışmada kadınların girişimci olmak istemelerinde özellikle; ekonomik ihtiyaçlar, kendi kendine yetebilmek ve bağımsız olmak faktörlerinin etkili olduğu gözlemlenmiştir(Çabuk vd., 2015: 438). Bursa ilinde ki 21 kadın girişimci ile gerçekleştirilen bir başka çalışma da ise; girişimci olma nedeninin daha çok şahsi menfaatler çerçevesinde geliştiği görülmüştür(Arıkan, 2016: 152). Balıkesir ilinde 60 kadın girişimci ile yapılan çalışma da ise KOSGEB’in sağladığı kredi ve desteklerin kadınları girişimci olmaları konusunda teşvik ettiği görülmüş, başarılı olan kadın girişimcilerin sosyal ve ekonomik anlamda istediklerini elde ettikleri kendilerine güvenlerinin arttığı saptanmıştır(Gül ve Gül, 2018: 93).

Kadın girişimcilerin istihdam koşullarının iyileştirilmesi ve sayılarının artırılması ülke ekonomilerinde kalkınma ve büyümeyi olumlu yönde etkileyecektir(İlter, 2008: 82). Kadın girişimciliğinin desteklenmesi ve teşvik edilmesi, istihdam da cinsiyet ayrımının giderilmesi ülkelerin sürdürülebilir kalkınmayı sağlamalarını hızlandıracaktır. Kadın girişimcilerin artması sonucunda ülkelerde hem yeni istihdam olanakları sağlanacak hem de toplumsal refah toplumun yapı taşı olan aile içinden itibaren sağlanmış olacaktır(Yalman ve Gündoğdu, 2014: 44). Türkiye dahil 30 ülkenin de katıldığı, Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Enstitüsü(GEDI) Kadın Girişimciliği Araştırması(2014)’nda çevresel faktörlerden kaynaklı kadın girişimciliğinin önünde engeller olduğundan; kadınların girişimci olabilmelerinde eğitim programlarının ve verilen desteklerin olumlu etkilerinden bahsedilmiştir. Araştırmaya katılan ülkeler arasında ülkemiz 18. sırada yer almaktadır(GİSEP, 2015-2018). Ülkemizde kadın iş gücü azımsanmayacak kadar çoktur. Kadın girişimciliğinin özendirilmesi ve artması için bu alanda yapılan çalışmaların fazlaşması, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sürdürülebilirliği için kadın girişimcilere daha çok teşvik ve destek programları yapılması gerekmektedir.

3. TÜRKİYE’DE YEREL KALKINMADA KADIN GİRİŞİMCİ

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın sürdürülebilirlik kazanması için öncelikle yerel farklılıkların giderilmesi gereklidir. Her bölgenin farklı alanlarda eksikleri ve ihtiyaçları olabilir. Bu durumda öncelik olarak bölgesel farklılıklardan kaynaklanan eksiklerin tespit edilerek bu alanlarda çalışmalar yapılmalıdır. Bu farklılıkların giderilmesinde ve bölgeler arası eşitliğin sağlanmasında en etkili faktörlerden biri girişimcilerdir. Girişimcilerin desteklenerek faaliyetlerinin artırılması o bölgede hem istihdam olanakları açısından hem de ekonomik refah düzeyinde iyileşmeler sağlayacaktır(Memiş vd., 2007: 138-137). Kırsaldan kentlere göçün artmasıyla birlikte tarım sektöründe çalışan kadın sayısı diğer sektörlere aktarılmıştır. Ülkelerin nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan kadınların da girişimcilik konusunda oldukça yüksek potansiyellere sahip olduğu anlaşılmıştır.

Ülkemizde 1950'lerden itibaren iş hayatına katılan kadın nüfusu; gün geçtikçe ekonomik bağımsızlığın, eğitimin, farklı sektörlerdeki getirilerin önemini anlayarak girişimci olabilmek için arayışlara başlamışlardır(Kocacık ve Gökkaya, 2005: 196). Büyük bir iş gücü kitlesi oluşturan kadınların, girişimciliğe teşvik edilmesi, yürütülen programlar ve destek paketleri ile arttırılmaya çalışılmaktadır. Türkiye'de kadın girişimciliğine yönelik faaliyetler ve kadınların ekonomik hayata dâhil edilmesi konusunda ki araştırmalar 1980'lerden itibaren artış göstermeye başlanmıştır. Ülkemizde kadınların iş dünyasına dahil olmasına ve ülke ekonomisine katkısına yönelik araştırmaların artmasında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü(OECD), Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi küresel kuruluşların kadın girişimcilere yönelik geliştirdikleri politikalar ve istatistiki çalışmalarda etkili olmuştur.

Son yıllarda Türkiye'de kadınların iş hayatındaki mevcut durumlarının önemi anlaşılmış ve bu alandaki çalışmalar hız kazanmıştır. 2007-2013 yılları arasında yapılan Dokuzuncu Kalkınma Planında da girişimci kadını destekleyici kararlara yer verilmiştir. Bankalar kredi programlarında kadın girişimcileri destekleyecek şekilde düzenlemeler getirmişlerdir. Bu kapsamda Halk Bankası'nın uygulamaya koyduğu "Girişimci Destek Paketi" nden söz edilebilir. Yine TOBB(Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) da girişimci kadınlarla alakalı daha ağırlıklı ve kapsamlı çalışmalar yapabilmek için Kadın Girişimciler Kurulunu kurmuştur. Ayrıca KOSGEB, İŞKUR, Çalışma Bakanlığı da kadın girişimciliği konusunda son yıllarda daha kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Sivil toplum örgütleri, halk eğitim merkezleri, yerel yönetimler de kadınlara mesleki eğitim ve girişimcilik eğitimi hizmeti vermektedir(Soysal, 2010: 96). Türkiye'de faaliyet gösteren kadın esnaf ve sanatkâr sayısı 2020 Şubat ayı sonu itibarı ile 298 bin 113'e ulaşmıştır(TESK, 2020). Aşağıda Türkiye'de kadın girişimcilik alanında destekleyici faaliyetlerini sürdüren önemli kurum ve kuruluşlar tablo halinde verilmiştir:

Tablo 1: Türkiye'de Kadın Girişimciliğin Gelişmesine Katkı Sağlayan Kurumlar

Kurumlar	Kuruldukları Tarih	Hizmet Ettikleri Alanlar
Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)	1990	KOSGEB Türkiye'de küçük ve orta ölçekli işletmelerin problemlerine çözüm üretebilmek, teknolojiadaki gelişmelere adapte olmak, rekabete karşı hazırlıklı olmak ve ekonomik katkılarını, aktifliklerini arttırmak için etkinliklerine devam etmektedirler.
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)	1990	Kadın haklarının savunulması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçilmesi için çalışmalar yapmaktadır.
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB)	2001	Teknolojik seviyede ürün/hizmet üretmek isteyen girişimcilere üniversite bünyesinde olanaklardan yararlanma fırsatı sunan bölgelerdir. Türkiye genelinde toplam aktif 56 teknopark bulunmaktadır.
Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER)	2002	Girişimci kadınların güçlenmesi için eğitim/öğretim, rehberlik, kadınların ekonomide güç kazanması ve fırsat eşitliğinin sağlanmaya çalışılmaktadır.
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	2003	Türkiye'de ki girişimcilerin faaliyetlerini desteklemek ve girişimlerini geliştirip ilerletebilmeleri için kurslar vermektedir.
Girişimci İş Kadınları Derneği (GİŞKAD)	2006	Kadın girişimcilerin çalışırken karşılaşılabilecekleri problemlere çözümler üretmekte ve kadın işgücü istihdamını arttırmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır.
Kadın Emegi ve İstihdamı Girişimi (KEİG)	2006	Kadınların iş hayatında harcadıkları emeğin karşılığı ve kadın işgücü istihdamının ilerletilmesi için çeşitli organizasyonlar yapmaktadır. Kurumun asıl amacı kadınların hayatında ki yaşam kalitesini arttırmak ve devamlılık sağlamaktır.
Türkiye İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Federasyonu (BPW Türkiye)	2009	Kadın girişimcilerin kendi işyerlerini ve ya bir alanda uzmanlaşabilmelerini sağlayacak uygulamaların yürütülmesi, bölgesel seviyede yapılan uygulamaların uluslararası platforma ulaşabilmesi ve öz kaynağın sağlanmasında destek verilmesi, ulusal düzeyde girişimci kadınlar arasında iş birliği ve anlayış ortamının sağlanması için çalışmalar yapmaktadır.

Kaynak: Sipahi ve Kartal, 2018: 400

Kadın girişimciliğinin gelişip ilerlemesinde, Türkiye'de çeşitli uygulamalar yapan kurum ve kuruluşlar Tablo 1'de verilmiştir. Bu kurum ve kuruluşların dışında; Çalışma Bakanlığı'nın yürüttüğü kadın girişimci faaliyetleri, Ticaret ve Sanayi Odaları(TOBB)'na bağlı girişimci kadın kuruluşlarının yaptığı çalışmalar, üniversiteler içerisinde kurulan teknopark ve teknokentler de verilen teşvik/destekler, öğrencilerin yaptıkları

çalışmalar, şahsi kuruluşlarda yapılan organizasyonlar gibi etkinlikler ile de girişimci ruhu taşıyan kadınlara ilerlemeleri için oldukça destek ve fayda sağlamaktadır.

Türkiye'nin gelecekte ekonomik açıdan yetkin olabilmesi için kadın girişimciliğin desteklenmesi gerekmektedir. Kadın girişimcilerin yatırım yapmalarını desteklemek, kadın girişimcilerin problemlerine çözüm odaklı yaklaşmak, kadın girişimcilerin rekabet tecrübelerini geliştirmek amacıyla ve ülkemizin refahını ve iktisadi yükselmesine hız kazandıracaktır. Kadınların girişimcilik alanına daha çok dahil edilmesi için verilen eğitimler ve teşvikler çok önemlidir. Kadın girişimcilerin kurdukları işyerlerinin kuruluşu aşamasında ve faaliyetlerini sürdürürken önlerine çıkabilecek engellerden korumak ve etkinliklerini devam ettirmeleri için desteklerin devamlı olması önemlidir.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; girişimci kadınların iş kurma süreci içerisinde yaşadıkları sorunların neler olduğunun tanımlanması, girişimcilik faaliyetlerinin tamamlanmasında ve bu süreçte kadınların enerjisini düşüren ve başarılarına mani olan sebeplerin tanımlanması, bu problemlere karşı nasıl bir yol izlenmesi gerektiği ve verilen teşvik ve desteklerin yeterli olup olmadığını araştırmaktır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı, Verilerin Toplanması, Analizi

Bu çalışmada Niğde ilinde bulunan girişimci kadınların çalışma koşullarını, sosyo-demografik özelliklerini, aile içi rol/statülerini, bağlı buldukları toplumsal sınıfı, ele alınan çalışma sistemi içinde bulunma nedenleri ve girişimci olabilmek için hangi zorluklardan geçtiği araştırmıştır. Çalışma Niğde ilinde faaliyet gösteren Niğde KOSGEB'e kayıtlı yetmiş (70) kadın girişimci ile gerçekleştirilmiştir. Deneklerin farklı sektörlerde çalışmalarına özen gösterilmiştir. Girişimcilerle yüz yüze ve telefon yolu ile görüşmeler yapılmış ve anket formu uygulanmıştır. Soruların hazırlanmasında içinde bulunulan sosyal çevre dikkate alınmıştır.

Araştırmada toplanan bulgular "Statistical Package for Social Sciences(SPSS) for Windows 22.0" programı yardımıyla incelenmiştir. Bulguların değerlendirilmesi yapılırken tamamlayan matematiksel yöntemler sayı ve yüzdendir. Grup olarak alınan değişkenlerin karşılaştırılması yapılırken "ki-kare" analizi uygulanmıştır.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel yöntemlerden biri olan; soru-cevap yolu ile veri toplama(mülakat) yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada 17 adet anket sorusu hazırlanarak 70 kadın girişimci ile bu sorulara cevap aranmıştır. Anket kapsamında hazırlanan sorular Tablo2'de verilmiştir:

Tablo 2: Anket Kapsamında Kadın Girişimcilerden Cevaplanması İstenilen Sorular

1. Demografik Sorular(Yaş, Eğitim Durumu, Medeni Durum, Çocuk Sayısı)
2. Faaliyette Bulunan Sektör Nedir?
3. İstihdam Edilen Eleman Sayısı Nedir?
4. Girişimci Olmadan Önce Çalışıyor Muydunuz?
5. Girişimci Olma Neden/Nedenleriniz Nelerdir?
6. Girişimci Olarak Çalışma Kararını Kim Aldı?
7. Mesleki Eğitim Olanaklarından Yararlanma Durumunuz Nedir?
8. Kendinizi Hangi Kişisel Özellikler İle Tanımlıyorsunuz?
9. İşinizi Kurarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?
10. İşinizi Yürütürken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?
11. Girişimci Olarak Hangi İfadeler Size Uymaktadır?
12.Kadın Girişimci Olarak Devlet Teşvikli Desteklerden veya KOSGEB'in Verdiği Desteklerden Yararlandınız mı?
13. Bir Web Sitesine Sahip Misiniz? E-Hizmet Veriyor Musunuz?
14. Aylık Toplam Net Kazancınız Hangi Aralıktadır?
15. İngilizce Dil Seviyeniz Nedir?
16. Sermayenizi Temin Ettiğiniz Araçlar Nelerdir?
17. Kadın Girişimci Olmanın Avantajları Nelerdir?

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Niğde ilinde yapılan çalışmanın bulguları, Niğde KOSGEB bünyesindeki 70 kadın girişimcinin görüşlerini içermektedir. Bu görüşlerden hareket ile yapılan analizin sonuçları ve gerekli yorumlar aşağıda verilmiştir:

Tablo 3: Anket Yapılan Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri(%)

Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Yaş		
25-34	28	40,0
35-44	30	42,9
45-54	12	17,1
Eğitim Durumu		
İlkokul	13	18,6
Ortaokul	10	14,3
Lise	25	35,7
Yüksekokul	14	20,0
Fakülte	8	11,4
Medeni Durum		
Bekar	22	31,4
Evli	42	60,0
Boşanmış	6	8,6
Çocuk Sayısı		
Yok	19	27,1
1	22	31,4
2	16	22,9
3	12	17,1
4	1	1,4

Kadınlar yaş dağılımına göre; %40,0'ı 25-34 yaş, %42,9'u 35-44 yaş, %17,1'i 45-54 yaş aralığında dağılmaktadır. Kadın girişimcilerin yarısına yakının orta yaş olduğu görülmüştür. Kadınlar eğitim durumuna göre; %18,6'sı ilkokul, %14,3'ü ortaokul, %35,7'si lise, %20,0'si yüksekokul, %11,4'ü fakülte olarak dağılmaktadır. Bu bölgedeki kadın girişimcilerin büyük çoğunluğunun eğitim seviyesi lise olarak belirlenmiştir. Kadınlar medeni hallerine göre; %31,4'ü bekâr, %60,0'ı evli, %8,6'sı boşanmış olarak dağılmaktadır. Anket uygulanan kadın girişimcilerin yarısından fazlasını evli girişimciler oluşturmaktadır. Kadınlar çocuk sayısına göre %27,1'sinin çocuğu yok (büyük çoğunluk ile bekâr kadın girişimcileri kapsamaktadır), %31,4'sinin 1 çocuğu, %22,9'sinin 2 çocuğu, %17,1'inin 3 çocuğu, %1,4'ünün 4 çocuğu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4: Anket Yapılan Kadın Girişimcilerin Buldukları Sektör Yüzdeleri(%)

Sektör	Frekans(n)	Yüzde(%)
Ticaret	30	42,9
Hizmet	33	47,1
İmalat	7	10

Kadınlar sektörlere göre %42,9 ticaret, %47,1 hizmet, %10,0 imalat olarak dağılmaktadır. Bu bölgede kadın girişimcilerin neredeyse yarısına yakın kısmı hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir. Kadın girişimciler özellikle hizmet sektörünü tercih etmelerinin sebebi olarak hem kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak hem de gelir sağlamak olduğunu belirtmişlerdir.

Kadınlar istihdam edilen eleman sayısına göre %30,0'u mali sebeplerden dolayı eleman istihdam etmediğini, %21,4'i 1 kişi istihdam ettiğini, %34,3'ü 2 kişi istihdam ettiğini, %14,3'ü 3 kişi ve üzeri istihdam olanağı sağladığını belirtmiştir. Kadınlar girişimci olmadan önce çalışma durumuna göre %35,7'i evet, %64,3'ü hayır olarak dağılmaktadır. Seçilen gruptaki kadın girişimcilerin çoğunluğu daha önce çalışma hayatında deneyimleri olmadığını dile getirmiştir. Kadınlar girişimcilik kararını kimin verdiğine göre %52,9'u kendi, %31,4'ü eş ile birlikte, %15,7'si anne babayla karar aldığını belirtmiştir. Kadınlar mesleki eğitim olanaklarından yararlanma durumuna göre %21,4'ü evet, %78,6'sı hayır olarak dağılmaktadır. Anket sonuçlarına bakıldığında kadın girişimcilerimizin mesleki eğitim almak konusunda yeterince bilinçli olmadıkları, bu alanda daha çok çalışma yapılması ve kadın girişimciler ile iletişimin artırılması gerektiği görülmektedir. Kadın girişimcilerin büyük çoğunluğu geçmişte ki iş tecrübelerinin meslek hayatları için yeterli olduğunu düşünmektedir.

Kadınlar devlet teşvikli desteklerden yararlanma durumuna göre %94,3 evet, %5,7 hayır olarak dağılmaktadır. Kadın girişimciler KOSGEB destekli verilen teşvik desteklerinden yararlandıklarını ancak verilen desteklerin yeterli miktarlarda olmadığını belirtmişlerdir. Kadınlar aldıkları teşvik oranlarına göre %54,3'ü %50 ve altı, %21,4'ü %51-%79, %24,3'ü %80-%100 olarak dağılmaktadır. Alınan teşvik oranlarına bakıldığında da verilen desteklerden çok küçük bir grubun yüzde yüz (%100) olarak desteklerden yararlandığı görülmektedir. Kadınlar web sitesi sahipliğine göre %21,4 evet, %78,6 hayır olarak dağılmaktadır. Ayrıca kadın girişimcilerin birçoğu henüz e-ticaret konusunda bilgi sahibi değildir. E- ticaret konusunda kadın girişimci adaylarına ek eğitim programları düzenlenerek bu alanda da kadın girişimcilerin eksiklikleri giderilmelidir. Kadınlar aylık toplam net kazanç konusunda %32,9'u 2500tl-3500tl, %14,3'ü 3501tl- 5500tl, %52,9'u ise 5500tl üzeri gelir elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Kadınlar İngilizce dil seviyesine göre %4,3'ü iyi, %8,6'sı orta, %21,4'ü düşük, %65,7'i bilmiyorum olarak cevap vermişlerdir. Dil seviyesi iyi olan girişimcilerin genellikle genç girişimciler olduğu ve yükseköğretim, fakülte mezunu oldukları görülmüştür.

Kadın girişimcilere "Girişimci Olma Neden/Nedenleriniz Nelerdir?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda; "Ekonomik Zorunluluk, Ailenin Teşviki, Çalışma Hayatını Sevmek, Sosyal Prestij, Aile Gelirine Katkı, Ekonomik Özgürlük, Bağımsız Çalışma İsteği, Üretken Olma İsteği, Alınan Eğitim" seçeneklerine grubun ortalama %70'i katılırken, "Ücretli Çalışmaya Eşin ailenin İzin Vermemesi, Eşin Babanın Ölümünden Sonra İşin Devralınması, Ücretli İş Koşullarının Kötü Olması, Ücretli İş Bulamamak, Aile İş Sorumluluğu Arasında Dengeyi Kurma İsteği" seçeneklerine %15'lik kesim katıldığını ifade etmiştir.

Kadın girişimcilere "Kendinizi Hangi Kişisel Özellikler İle Tanımlıyorsunuz?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda; "İyi İletişim Kurabilen, Problemleri Kolaylıkla Çözebilen, Kendine Güvenli, Çevresindeki Kaynakları Ve İlişkileri İyi Değerlendirebilen, Akrobalarının Ve Yakın Çevresinin Desteğini Kazanmış, İşbirliğine Yatkın, Sabırlı Ve Hoşgörülü, Duygusal, Özverili, Hırslı Ve Kararlı, Yenilikçi, Risk Alan, Yaratıcı, Bağımsız, Rekabetçi, Akılcı" seçeneklerine gruptaki kadınların ortalama %80'i olumlu cevaplar vermişlerdir.

Kadın girişimcilere "İşinizi Kurarken Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda; "Sermaye Temini, Kiraların Yüksek Olması" seçeneklerine grubun ortalama %60 üzeri sorun yaşadığını belirtirken, "Eleman Temini, Deneyimsizlik, Araç gereç Temini, Diğer Kadın Girişimcilerle Dayanışma Eksikliği, Prosedür Zorlukları, Kadın Olmanın Getirdiği Zorluklar" seçeneklerinde grubun büyük çoğunluğu zorlanmadıklarını ifade etmiştir.

Kadın girişimcilere "İşinizi Yürütürken Karşılaştığımız Sorunlar Nelerdir?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda; "Diğer Kadın Girişimcilerle Dayanışma Eksikliği, Eleman Temini, Aile İle İlgili Konular, Deneyimsizlik, Kadın Olmanın Getirdiği Zorluklar, Araç Gereç Temini, Prosedür Zorlukları" seçeneklerin de grubun ortalama %80'i zorlanmadığını belirtirken, "Mali Konular Kredi Alamama Borç Ödemesi Vergi Ödemesi Gibi, Pazarlama Sorunu, Aşırı Yorgunluk" seçeneklerinden %50'den fazlası zorlandığını ifade etmiştir.

Kadın girişimcilere "Girişimci Olarak Hangi İfadeler Size Uymaktadır?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda; "Aile Bütçesine Katkı Sağlanır, Aile Sorumluluklarını Paylaşır, Hayat Tecrübesi Ve Becerisi Artar, Ev İşlerini Daha İyi Programlar, Çocuklara Verdiği Eğitim Ve Terbiye Olumlu Yönde Gelişir, Evde Daha Uyumlu Ve Anlayışlı Davranır" seçeneklerine grubun %80 üzeri katılıyorken, "Evlilik Hayatında Eşi İle Anlaşmazlıkları Daha Çok Olur, İş Ve Ev İşi Nedeniyle Daha Stresli Olur, Eşi Ve Çocuklarıyla Daha Az İlgilenir, Gereğinden Fazla Yorulur Ve Yıpranır, Evde Daha Çok Sözü Geçer, İşyerindeki Sıkıntılarını Eve Yansıtır" seçeneklerine ortalama %90'lık kısım katılmadığını ifade etmiştir.

Kadın girişimcilere "Sermayenizi Temin Ettiğiniz Araçlar Nelerdir?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda kadın girişimciler; "Kişisel Ailevi Tasarruflara %70'lik kısım, Bankalardan Kredi Desteğine %58,6'lık kısım, Yakınlardan Borç Almaya %52,9'luk kısım, Miras olarak sermaye teminine %7,1'lik kısım, Diğer Ortaklar ile sermaye teminine %1,4'lük kısım, KOSGEB ile Karşılıksız Destek olarak aldıkları sermaye teminine %55,7" olarak sağladıklarını ifade etmişlerdir.

Kadın girişimcilere "Kadın Girişimci Olmanın Avantajları Nelerdir?" sorusu sorulduğunda alınan cevaplarda; "Başarı Duygusu, Bir İşle Meşgul Olma, Maddi Özgürlük, Evin Bütçesine Katkıda Bulunma, Kendine Güven, Sosyal Statü, İlgi Alanı Olması, Yaşamdan Duyulan Memnuniyet, Ev İş Rollerini Oynamakta Kolaylık, Rahat Yaşama Standardına Ulaşma, Başkalarına İstihdam Olanağı Sağlama, Tutkuların Gerçekleşiyor Olması, Çok Para Kazanma, Özgürlük, Saygınlık Kazanma" seçeneklerine grubun %90'ı katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çalışmamızın sonraki kısmında yukarıda bulduğumuz önem derecesi yüksek bazı verilerden yola çıkarak kadın girişimcilerin sağladıkları istihdam, çalıştıkları sektör, e-ticaret hakkında bilgileri, aldıkları eğitim, toplam kazançları, devlet teşviklerinden yararlanma durumları gibi önemli faktörlerin birbirleri ile etkileşimlerinin neler olduğu “ki-kare” analizi kapsamında incelenmiştir.

Tablo 5: Yaş ile Girişimcilik Kararını Kimin Verdiği Arasındaki İlişki

Yaş	Girişimcilik Kararını Kimin Verdiği								X ² /p
	Kendi		Eş İle birlikte		Anne Babayla		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
25-34	16	%43,2	4	%18,2	8	%72,7	28	%40,0	X ² =13,894 p=0,008
35-44	17	%45,9	10	%45,5	3	%27,3	30	%42,9	
45-54	4	%10,8	8	%36,4	0	%0,0	12	%17,1	
Toplam	37	%100,0	22	%100,0	11	%100,0	70	%100,0	

Yaş ile girişimcilik kararını kimin verdiği arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=13,894; p=0,008<0.05). Girişimcilik kararını “kendi” verenlerin %45,9’unun 35-44 yaşlarını kapsayan kişiler olduğu görülmüştür. Yine “Eşi ile birlikte” karar alanların %45,5’i 35-44 yaş aralığındadır. Ancak anne ve baba ile birlikte karar veren 25-34 yaş aralığında ki %72,7’lik kısımda ki kişilerin büyük çoğunluğunu bekar kişiler oluşturmaktadır. Bu durum da bize geleneksel aile yapısının kadınların girişimci olabilmelerinde etkin bir faktör olduğunu göstermektedir.

Tablo 6: Yaş ile Alınan Teşvik Oranı Arasındaki İlişki

Yaş	Teşvik Oranı								X ² /p
	50 Ve Altı		51-79		80-100		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	
25-34	9	%23,7	6	%40,0	13	%76,5	28	%40,0	X ² =18,830 p=0,001
35-44	18	%47,4	9	%60,0	3	%17,6	30	%42,9	
45-54	11	%28,9	0	%0,0	1	%5,9	12	%17,1	
Toplam	38	%100,0	15	%100,0	17	%100,0	70	%100,0	

Yaş ile teşvik oranı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (X²=18,830; p=0,001<0.05). Teşvik oranları özellikle 25-34 yaş ve 35-44 yaş aralığında %50 ve üzeri olarak tespit edilmiştir. Bu durum bize KOSGEB’in teşvik uygulamalarında yaş faktörünün de önemli olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Eğitim Durumu ile Web Sitesi Sahipliği Arasındaki İlişki

Eğitim Durumu	Web Sitesi Sahipliği						X ² /p
	Evet		Hayır		Toplam		
	n	%	N	%	n	%	
İlkokul	0	%0,0	13	%23,6	13	%18,6	X ² =8,298 p=0,081
Ortaokul	3	%20,0	7	%12,7	10	%14,3	
Lise	4	%26,7	21	%38,2	25	%35,7	
Yüksekokul	6	%40,0	8	%14,5	14	%20,0	
Fakülte	2	%13,3	6	%10,9	8	%11,4	
Toplam	15	%100,0	55	%100,0	70	%100,0	

Eğitim Durumu ile web sitesi sahipliği arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (X²=8,298; p=0,081>0.05). Analiz verilerine göre kadın girişimcilerin geçmişte aldıkları eğitimlerin e-ticaret, internet erişimi gibi network alanında yetersiz kaldığı gözlenmiştir. Girişimcilik alanında eğitimlere başlandığında özellikle bu alanda da eğitimlerin artırılması gerekmektedir.

Tablo 8: Sektör ile İstihdam Edilen Eleman Sayısı Arasındaki İlişki

Sektör	İstihdam Edilen Eleman Sayısı										X ² /p
	Yok		1		2		3 Ve Üzeri		Toplam		
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Ticaret	13	%61,9	5	%33,3	9	%37,5	3	%30,0	30	%42,9	X ² =7,868 p=0,248
Hizmet	7	%33,3	7	%46,7	12	%50,0	7	%70,0	33	%47,1	
İmalat	1	%4,8	3	%20,0	3	%12,5	0	%0,0	7	%10,0	
Toplam	21	%100,0	15	%100,0	24	%100,0	10	%100,0	70	%100,0	

Sektör ile istihdam edilen eleman sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=7,868$; $p=0,248>0.05$). İstihdam açısından değerlendirildiğinde özellikle kadın girişimciler maliyetleri düşürmek için kendileri ve aileleri ile birlikte çalışmayı tercih etmektedir. İstihdam edilen elemanlar olsa da genel çerçeve de yeterli sayıda değildir.

Tablo 9: Sektör ile Aylık Toplam Net Kazanç Arasındaki İlişki

Sektör	Aylık Toplam Net Kazanç						Toplam		X ² /p
	2500-3500		3501-5500		5500 Üzeri				
	n	%	n	%	N	%	n	%	
Ticaret	15	%65,2	6	%60,0	9	%24,3	30	%42,9	X ² =11,282 p=0,024
Hizmet	7	%30,4	3	%30,0	23	%62,2	33	%47,1	
İmalat	1	%4,3	1	%10,0	5	%13,5	7	%10,0	
Toplam	23	%100,0	10	%100,0	37	%100,0	70	%100,0	

Sektör ile aylık toplam net kazanç arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=11,282$; $p=0,024<0.05$). Özellikle 5500tl ve üzeri kazanç hizmet sektöründe girişimlerini sürdüren kadın girişimcilerde görülmüştür.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de ki girişimcilik faaliyetleri konusunda KOSGEB’in payı oldukça yüksektir. Girişimci kadınları desteklemek için birçok plan ve program uygulamaktadır. Ancak arka planda girişimci kadınlara bu desteğin verilmesi için sunulan iş planının incelenmesi süreci çok uzundur. Ek olarak girişimci kadınlara seminerler, sunumlar ve eğitimler verilmektedir. Tüm bu zorlu sürecin sonunda, kadınların girişimci teşviklerinden yararlanıp yararlanamayacağı ve izleyeceği adımların neler olduğunu anlatılmaya çalışılsa da prosedür karmaşasından kaynaklı iletişim kopuklukları doğmaktadır. Bu durumun kalite düzeyini artırabilmek için uygulanan prosedür kısmı daha anlaşılır ve sade olmalıdır. Kadın girişimcilerle iletişimin daha net olması gerekmektedir. Çalışmanın konu aldığı Niğde ilinde kadın girişimciliği hususunda programların gelişmesi ve yeniliklerin getirilebilmesi için birkaç adım izlenebilir;

- ✓ Vasıflı/vasıfsız gözetmeksizin girişimci kadınların, kendi alanında uzman bireyler ile aynı ortamda bulunması ve oluşturulan bu alanda bir network sağlanması,
- ✓ Özellikle oluşturulacak olan programlara büyük ve köklü firmaların destek vermesi,
- ✓ Girişimci kadınların her hangi bir sorun ile karşılaştığında veya sorun olmasa dahi sormak istediği soruların cevaplandırması için özel bir iletişim hattının oluşturulması,
- ✓ Girişimci kadınların programın ilk aşamasında, doğrudan veya dolaylı yoldan herhangi vergi ücretine tabi tutulmaması,
- ✓ Toplumsal düzeyde kadınlara olan geleneksel bakış açısının değiştirilmesi için alternatif çalışmaların yapılması,
- ✓ Girişimci kadınların motive olması için temel taşların oturtulması,
- ✓ KOSGEB tarafından verilen seminer ve derslerin sonunda, olumlu ya da olumsuz olarak anlatımların değerlendirilmesi,
- ✓ Uzman kadrolarla network sağlanabildiği gibi, girişim sonrası hem başarılı hem de başarısız iş kadınlarının örneklerinin sunumu yapılması gerekirse bu iş kadınları ile ilgili bir program düzenleyerek kadın girişimcilere yol oluşturulması,
- ✓ Üzerinde durulacak alan ile ilgili bir takım derslerin uzmanlar tarafından verilmesi.

Kadın girişimciliğini destekleyen kamu politikaları genellikle sunulan fırsatların kullanılabilirliğini artırmaya odaklanmaktadır. Kadınlara sunulan girişimcilik eğitimleri ve danışmanlık, kaynakları doğru ve etkili kullanmada, finansmana erişimde ve girişimcilik ağları oluşturmada faydalıdır. Kadın girişimciliğinin önündeki engelleri ortadan kaldırmak için çevreyi etkilemek üzere daha fazla farkındalık yaratılmalıdır. Toplumsal cinsiyete duyarlı girişimcilik eğitimleri, özellikle kadınlar için girişimcilğe yönelik sosyal tutumların değişmesi ve kadınların girişim fırsatları yakalamalarını cesaretlendirecektir.

Yapılan araştırmanın sonucunda; girişimci kadınların projesini kurduğu alanların yüksek kira tutarları en büyük problemler arasında gelmektedir. Her ne kadar verilen destek bir kısmı karşılasa da, yeterli olmayıp

kadın girişimcilerin en az iki yıl kadar kredi ödedikleri bilinmektedir. Bunun en büyük sebebi ise durgun bir alışverişe sahip olunmasıdır. Girişimci kadınların etkinliklerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için düşük faizli krediler, daha fazla seminer ve eğitim programları, öznel gelişim ve öz güven için uygulanacak olan programların detaylandırılması, bürokrasinin ağırlığının programlara daha az yansması, bu gelişmelerin önüne geçebilecek herhangi bir engelin/engellerin ortadan kaldırılması, cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Ancak girişimci kadınların en önemli sorunu hem dışarıda hem evde çalışmaları sonucunda ağır yüklerle baş etmeye çalışmaktadırlar. Erkek her ne kadar kadının yapabileceği her işte çalışabileceğini söylese de ev ile ilgili sorumluluklarda rol almayı istememektedir. Bu da kadının her alanda ne kadar fedakâr olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmada yer alan kadın girişimciler yaşadıkları toplumdan etkilenmekle beraber topluma uyum sağlamak ve yer edinmek konusunda çaba göstermektedirler. Analiz sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; kadınların girişimcilik konusunda kendilerini geliştirmek istemelerinin en büyük sebepleri; refah düzeylerinin artmak, hayallerini gerçeğe dönüştürebilmek, finansal bağımsızlık elde etmek ve ailede/toplumda sosyal statülerini yükseltmek istemeleri olarak verilebilir.

KAYNAKLAR

- Arıkan, C. (2016). Kadın Girişimcilikte Başarı ve Başarıyı Etkileyen Faktörler:Bursa Örneği, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14 (3), 138-156.
- Bakırtaş, H. ve Tekinşen, A. (2006). E-Ticaretin Girişimcilik Üzerindeki Etkileri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 125-138.
- Can, Y. ve Karataş, A. (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği, *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*.
- Çabuk, S., Südaş, H., Araç, S. (2015). Kadın Girişimcilerin İş Yaşam Süreçlerinin İncelenmesi: Adana İlindeki Girişimciler Üzerine Bir Uygulama, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (31), 423-441.
- GİSEP (Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018) http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf , Erişim Tarihi:17.12.2020
- Gül, M. ve Gül, K. (2018). Balıkesir İlinde Kadın Girişimci Profili ve Sorunları: Yiyecek Sektöründe Bir Uygulama, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (56), 82-96.
- İlter, B. (2008). Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi: Kagider Örneği, *Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar*.
- Kocacık, F. Ve Gökçaya, V. B. (2005). Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1).
- Memiş, H., Paksoy, M. ve Paksoy, S. (2007). *Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi: GAP Bölgesinde Bir Araştırma*, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2(2).
- Sipahi H. ve Kartal, Y. (2018). Türkiye’de Kadın Girişimciliğinin Geleceği: Genç Kadın Girişimcilerin Serüvenleri, *Kadınların Çalışmalarında Güncel Konular, Eğitim Yayınevi, Konya,400*.
- Soysal, A. (2010). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (1), 83-114.
- Tekin, M. (2009). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, *Yenilenmiş 8. Basım, Ankara: Günay Ofset*.
- Türkiye Esnaf Ve Sanatkârlar Konfederasyonu(TESK)(1993). www.tesk.com.tr , Erişim Tarihi: 26.01.2020.
- Yalman, İ. ve Gündoğdu, Ö. (2014). “Kadın Girişimciliği ve Bölgesel Kalkınma: TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Bölgesinde Uygulama, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1), 39-70.
- Yetim, N. (2002). “Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği”, *Ege Academic Review*, 2 (2), 79-92.